

Van verhoor naar forensisch interview

Naar een effectieve interviewstandaard voor de politie

Roel Boon,
Géralda Odinot,
Robert Horselen-
berg, Koen
Geijsen.

Sinds de jaren negentig wordt in steeds meer landen de term ‘forensisch interview’ gebruikt ter vervanging van ‘interrogation’. Dit is niet zonder reden. De politie dient bij het uitvoeren van het gehele opsporingsonderzoek neutraliteit in acht te nemen, dus ook in gesprekken met getuigen en verdachten. ‘Interrogation’, oftewel ‘verhoor’, veronderstelt echter een ondoorzichtige tactiek, druk uitoefenen en ondervragen. Wetenschappelijk onderzoek laat zien dat andere uitgangspunten effectiever werken. Juist wanneer opsporingsambtenaren zich transparant en neutraal opstellen en de ruimte geven om te vertellen, hebben zij meer kans om betrouwbare informatie te verkrijgen.

De informatie die rechercheurs verzamelen, is vaak afkomstig uit verhoren van getuigen en verdachten.¹ Verhoren is daarmee een kerntaak van het recherchewerk. De ontwikkeling binnen dit vakgebied vindt haar oorsprong in Engeland en Wales. De interviewstandaard die hieruit is voortgekomen, wordt door steeds meer landen erkend. Ten tijde van het uitkomen van dit artikel wordt door Stephen Moston (James Cook University, Australië) een omvangrijk internationaal onderzoek opgezet naar de terminologie die in dit vakgebied wereldwijd gebruikt wordt. Het onderzoek draagt de werktitel *‘We don’t interrogate any more, we interview’*.

Dit is precies de kwestie waar ons artikel over gaat. De Nederlandse term ‘verhoren’ is toe aan vernieuwing en het juiste moment daarvoor is aangebroken.

De ontwikkeling van het vakgebied

In Engeland en Wales is sinds 1986 een wetgevingskader van kracht voor opsporingsbevoegdheden van de politie: de zogenaamde ‘Police and Criminal Evidence Act 1984’ (PACE). Een belangrijk voorschrift van de PACE is dat er van alle interviews met verdachten een bandopname moet worden gemaakt. Ook moeten die opnames door niet-politiemedewerkers kunnen worden beluisterd. Daarmee werden voor het eerst in de geschiedenis politie-interviews op grote schaal toegankelijk voor wetenschappers.

Door de beschikbaarheid van geluidsopnames ontstond er transparantie over de werkwijzen van politiemedewerkers. Begin jaren negentig werd daardoor duidelijk dat er ernstige tekortkomingen waren in de interviewvaardigheden.² Naar aanleiding hiervan en van enkele rechterlijke dwalingen (zoals de ‘Birmingham Six’ en de ‘Guilford Four’) werd in 1992 door de overheid in het Verenigd Koninkrijk een nieuwe ethische interviewstandaard ingevoerd voor de politie.³ Het doel van het politie-interview was niet langer het bewijzen van de schuld van de verdachte, maar het verkrijgen van betrouwbare verklaringen van getuigen en verdachten.

Dit was een belangrijk omslagpunt voor de politie van het Verenigd Koninkrijk. De term *interrogation* verdween en werd vervangen door het neutralere en toepasselijkere *forensic interviewing* of *investigative interviewing*.⁴

» » ‘Verhoren’
impliceert dat de politie-
ambtenaar druk uitoefent

PEACE-model

Bovenstaande ontwikkeling heeft ertoe geleid dat de politie

in het Verenigd Koninkrijk in 1992 is gestart met de ontwikkeling van het PEACE-interviewmodel. De afkorting PEACE staat voor de structuur van een forensisch interview: Planning & Preparation, Engage & Explain, Account, Closure, en Evaluation.

Het PEACE-model is een raamwerk dat voldoet aan de moderne standaarden voor forensische interviews met getuigen en verdachten. Hoewel verdachten doorgaans minder verklaringbereid zijn dan getuigen, zijn er wel degelijk verdachten die willen verklaren en zijn er daarentegen getuigen die geen volledige openheid van zaken willen geven. Binnen het model worden interviewmethoden daarom niet afgestemd op de positie van een geïnterviewde (verdachte of getuige), maar op het gedrag (meewerkend of niet-meewerkend). Zo is *conversation management* een wetenschappelijk onderbouwde methode voor het omgaan met weerstand tijdens een interview en zijn de *free recall* en het *cognitive interview* beproefde methoden voor het interviewen van meewerkende personen.⁵

Het PEACE-model heeft drie uitgangspunten. Om te beginnen moet er transparantie zijn over het interviewproces en het doel daarvan. Ten tweede wordt de geïnterviewde de gelegenheid geboden om te vertellen. En ten derde wordt het interview gehouden vanuit een ruimdenkende, empathische en niet-oordelende benadering. De structuur van de Account-fase, waarin de verklaring wordt afgelegd, is eenvoudig. Eerst wordt de geïnterviewde alle gelegenheid geboden om informatie te geven. Pas daarna wordt door de interviewer doorgevraagd en tot slot worden eventuele inconsistenties en tegenstrijdigheden besproken. Dit alles dient op een neutrale, transparante manier te gebeuren.

Deze moderne standaard blijkt effectiever voor het verkrijgen van informatie van personen dan de oude. Dit is een belangrijk punt, omdat beslissingen in strafzaken voor een groot deel worden gebaseerd op verklaringen van getuigen en verdachten. Daarom moeten deze verklaringen zo volledig en accuraat mogelijk zijn. Inmiddels is het PEACE-model in meerdere landen, zoals Australië, Nieuw-Zeeland, IJsland, Canada en Noorwegen, ingevoerd als

standaard voor forensische interviews. In het Nederlandse rechtssysteem leunt men echter nog steeds op de verouderde en minder effectieve uitgangspunten van 'verhoren'.

Averechtse effecten

We geven hier niet een uitputtend overzicht van alle mogelijke gevolgen van de uitgangspunten van 'verhoren', maar bespreken de belangrijkste bezwaren.

Ondoorzichtige tactiek

Verhoren veronderstelt allereerst dat de politieambtenaar een ondoorzichtige tactiek heeft, wat met name geldt voor het verhoren van verdachten. Indien iemand dit als zodanig ervaart, kan zijn of haar verklaringbereidheid afnemen. Het gevolg is dat het interview minder bruikbare informatie oplevert.⁶

Een neutrale houding met als uitgangspunt 'informatie vergaren' blijkt meer betrouwbare informatie op te kunnen leveren voor een opsporingsonderzoek. Dit geldt in de praktijk ook voor interviews met vermeende moordenaars, zedendelinquenten en terroristen. Mensen zijn doorgaans nu eenmaal eerder geneigd informatie te geven als ze merken dat de politieambtenaar open en transparant is.⁷ Ook transparantie richting de advocaat kan de verklaringbereidheid van de verdachte verhogen.⁸ Door het delen van informatie uit het dossier is een opener en realistischer juridisch advies mogelijk.

Druk

Het woord 'verhoren' impliceert daarnaast dat de politieambtenaar druk uitoefent, wat eveneens met name geldt voor het verdachtenverhoor. Hierdoor kan er stress ontstaan die het complexe proces van herinneren danig kan verstoren. Ook een heel klein beetje stress heeft al een negatief effect op het ophalen van herinneringen uit het geheugen. Stress kan worden verminderd door duidelijk en transparant te zijn over het doel en de structuur van het interview. Zo kunnen eventuele onzekerheden worden weggenomen.⁹ Het spreekt vanzelf dat een politieambte-

naar die druk uitoefent alleen maar voor meer stress zorgt.

Niet alleen moeten politieambtenaren juist stress verminderen, zij moeten tijdens het interview ook eventuele weerstand tegen praten met de politie proberen weg te nemen. Het minimaliseren van weerstand is niet voor niets een belangrijk uitgangspunt van de standaard verhoorstrategie voor verdachten in Nederland: de opsporing is voor een deel afhankelijk van personen die een verklaring willen afleggen.¹⁰ Vanzelfsprekend is ‘druk uitoefenen’ geen goed uitgangspunt voor het verminderen van weerstand. Neutraliteit, transparantie en een open houding blijken daarentegen wel sterke uitgangspunten te zijn voor het omgaan met weerstand in een interview.¹¹

Ondervragen

Een ander punt is dat de term ‘verhoor’ suggereert dat de politieambtenaar de getuige of verdachte gaat ondervragen. Zo wordt een politieverhoor op televisie en in andere media veelal ook gepresenteerd. Getuigen en verdachten kunnen daardoor een verkeerde verwachting hebben: ‘Het is mijn taak vragen te beantwoorden en ik wacht steeds wel op de volgende vraag.’ Dit is in tegenspraak met de gewenste actieve houding van getuigen en verdachten. Zij zijn immers degenen met informatie en zouden dus het meeste mentale werk moeten verrichten. Getuigen en verdachten zouden in eerste instantie de controle moeten krijgen over de informatiestroom. Het is de taak van de politieambtenaar om de getuige of verdachte te helpen zich de gebeurtenis zo goed en volledig mogelijk te herinneren.

Om het probleem van ondervragen te verduidelijken, vergelijken we het geheugen met een plaats delict. Fysieke sporen (zoals DNA en vingerafdrukken) kunnen gemakkelijk aangetast worden door de plaats delict onvoorzichtig te betreden. Zo is het ook met het geheugen. Het bevat geheugensporen die betrekking hebben op het misdrijf. Researchers hebben de taak om zoveel mogelijk bruikbare geheugensporen veilig te stellen. Beïnvloeding van het geheugen en het proces van herinneren dient hierbij tot een minimum te worden beperkt.

Elke vraag is te beschouwen als een stap op de mentale plaats delict en met *ondervragen* wordt het risico op vervuiling en vernietiging van sporen dus vergroot. Dit geldt ook voor het stellen van de zogenoemde ‘zeven gouden W-vragen’. Dit zijn vragen die starten met wie, wat, waar, wanneer, waarmee, op welke wijze, of waarom. Uiteraard kan een vraag als “Wat is er gebeurd?” zeer open zijn. Echter, de meeste van de ‘zeven gouden W-vragen’ – bijvoorbeeld “Wat was de kleur van de jas?” – leiden doorgaans tot het geven van een kort antwoord. Dit geldt ook voor gesloten ja/nee-vragen, zoals “Had hij iets in z’n hand?”. Helaas worden in de praktijk dit soort gerichte en specifieke vragen juist vaak gesteld.

Een bijkomend probleem van *ondervragen* is dat het menselijk geheugen niet is gemaakt voor het beantwoorden van vragen die gericht zijn op de opsporing van strafbare feiten. Dit soort vragen zijn gericht op informatie waarover de getuige of verdachte mogelijk niet beschikt. Ze kunnen dus een negatieve invloed hebben op de accuratesse van de verklaring. Wie de mentale plaats delict betreedt voor het verzamelen van sporen, dient daarom voorzichtig te werk gaan.

Zorgelijke situatie

De uitkomsten van twee recente studies laten zien dat Nederlandse politieambtenaren eigenlijk alleen maar ‘ondervragen’. Getuigen worden onderworpen aan een spervuur van veelal gesloten vragen en worden tijdens het afleggen van een verklaring veelvuldig onderbroken.¹² Er is geen reden om aan te nemen dat het interviewgedrag in verdachtenverhoren beter is.

Sterker nog, gelet op de standaard verhoorstrategie van de Nederlandse politie is de verwachting eerder dat het

» *Het verhoor werkt confirmation bias en schuldpresumptie in de hand*

interviewgedrag slechter is. Een belangrijk uitgangspunt daarbij is namelijk het opbouwen van druk zodat de verdachte een verklaring gaat afleggen ‘conform de waarheid’ (Handleiding Verhoor¹³, p. 445). De Handleiding geeft op p. 340 daarover aan dat het ‘is toegestaan om een verdachte indringend te ondervragen en daarbij een bepaalde hoeveelheid druk uit te oefenen’. Hoewel vermeld wordt dat van verdachten objectieve informatie verkregen moet worden en men zich neutraal moet opstellen, lijkt het vaststellen van de schuld van de verdachten het uitgangspunt.¹⁴ Het doel is bereikt ‘op het moment dat de verdachte een verklaring geeft die overeenkomt met de tactische aanwijzingen’ (Handleiding, p. 456).

Daarmee werkt de standaard verhoorstrategie van de Nederlandse politie *confirmation bias* (de neiging om te zoeken naar informatie die de eigen overtuiging of hypothese bevestigt) en *schuldpresumptie* (ervan uitgaan dat de verdachte schuldig is) in de hand. Rechercheurs worden immers gestimuleerd om te zoeken naar informatie die de bestaande hypothese (‘deze persoon is schuldig’) bevestigt.

De standaard verhoorstrategie bevat ook elementen van een informatievergarende interviewstijl, zoals het stellen van open vragen. Echter, één van de belangrijkste bestanddelen voor het vergaren van informatie ontbreekt: de *free recall*. Deze techniek is prima te gebruiken bij meewerkende verdachten.

Free recall

De politieambtenaar heeft een lastige taak: met een minimaal aantal vragen zoveel mogelijk betrouwbare informatie verzamelen. De *free recall* – in Nederland ook wel het *spontane verhaal* genoemd – is daarom een onmisbaar element in ieder interview met een getuige of verdachte. In een *free recall* krijgt de geïnterviewde de gelegenheid om in zijn of haar eigen woorden en tempo verslag te doen van wat er is gebeurd. Belangrijk is dat hij of zij daarbij niet wordt onderbroken.

De verklaring die voortkomt uit een *free recall* is vaak zeer accuraat, maar verre van volledig. Om daarna een vollediger verklaring te krijgen, met een zo hoog mogelijke accuratesse, kan men het beste *verzoeken* om meer informatie over een bepaald onderwerp te geven. “Ik zou graag willen dat je omschrijft hoe deze persoon eruit zag.” Bij dit soort verzoeken wordt de geïnterviewde zo min mogelijk door de politieambtenaar beïnvloed en kan meer en betere informatie verkregen worden dan bij het klassieke ondervragen.¹⁵ In het Verenigd Koninkrijk staat deze methode bekend als ‘TED’ (Tell, Explain, Describe). Het Nederlandse acroniem voor deze veilige manier om een vollediger verklaring te krijgen is ‘VOL’ (Vertel, Omschrijf, Leg uit).¹⁶

Bij niet-meewerkende verdachten is een uitgebreide *free recall* vaak niet haalbaar, maar ook in die gevallen moet de politieambtenaar de verdachte op z’n minst nadrukkelijk de gelegenheid bieden zijn of haar eigen verhaal te vertellen. Ook dit element ontbreekt.

Hoewel enkele elementen van de standaard verhoorstrategie wel degelijk zijn gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek, zoals het neutraal confronteren van een verdachte met bewijsmateriaal, is de strategie als geheel nooit op effectiviteit getest.¹⁷ De situatie met betrekking tot het verhoren van verdachten is dus eveneens zorgelijk te noemen. Vooral nu uit een recente steekproef van Nederlandse verdachtenverhoren in moord- en doodslagzaken is gebleken dat het gebruik van manipulerende interviewstrategieën niet ongevoel is.¹⁸

Het Nederlandse verhoor is toe aan vernieuwing

Vanaf 1 maart 2016 geldt in Nederland de Europese regel dat een verdachte tijdens een politie-interview recht heeft op bijstand van een advocaat. Dat is een goede stap in de richting van transparantie en het waarborgen van de rechten van verdachten. In Engeland en Wales heeft de invoering van deze regel geleid tot een verbetering van de kwaliteit van politie-interviews. De eventuele angst dat het aantal ‘zwijgende verdachten’ door de Europese regel zal toenemen, is niet gegrond: verdachten die alleen voorafgaand aan het politie-interview met een advocaat spreken, zijn vaker geneigd om zich te beroepen op hun zwijgrecht dan verdachten van wie de advocaat aanwezig is bij het politie-interview.¹⁹

Het is voor de Nederlandse politie de hoogste tijd om – in navolging van andere buitenlandse politiediensten – een effectieve interviewstandaard in te voeren. De komende modernisering van het Wetboek van Strafvordering lijkt een goed moment om de basis te leggen voor nieuw politiebeleid. Wettteksten worden herschreven, zodat ze beter aansluiten bij de moderne samenleving. Dat biedt de gelegenheid het woord ‘verhoor’ in het wetboek in te ruilen voor de toepasselijkere term ‘interview’ en daarmee nieuwe kaders te scheppen voor het politiebeleid op dit gebied. De term ‘interview’ kan echter, indien niet nader gespecificeerd, associaties oproepen met interviews die andere doelstellingen hebben, zoals journalistieke interviews. Het is verstandig ‘forensisch’ toe te voegen, om een duidelijke link te leggen met de gehele strafrechtketen. ‘Forensisch interview’ wordt in Nederland al beperkt gehanteerd voor het interviewen van kwetsbare personen. Daarmee lijkt het voor een nieuwe standaard een toepasselijke term die het ‘verhoor’ van verdachten en getuigen kan vervangen.

Nieuw politiebeleid hoeft niet van de grond af opgebouwd te worden. De Politieacademie ontwikkelde in de jaren negentig al de methode Generiek Getuigenverhoor voor de politie. De uitgangspunten van deze methode zijn: transparantie over het interviewproces en het doel ervan, gelegenheid

voor de geïnterviewde om te vertellen en een neutrale houding van de politieambtenaar. Het ligt voor de hand om deze uitgangspunten in Nederland standaard te gaan gebruiken, niet alleen bij getuigen, maar ook bij verdachten.

De ontwikkeling ‘van verhoor naar forensisch interview’ wordt al decennialang door rechtspsychologen aangemoedigd, maar vindt nu ook gehoor binnen de Nederlandse politie. De programmadirecteur Kwaliteit Opsporing van de Nationale Politie ziet de argumenten om de term ‘verhoor’ te vervangen duidelijk verwoord in dit betoog. Hij is verantwoordelijk voor het creëren van een nieuwe toekomstbestendige visie Opsporing en voorziet dat trendbreuken noodzakelijk zijn om uit het dal te komen waarin de opsporing nu zit: ‘En bij een trendbreuk hoort ook nieuwe taal. De gestolde taal geeft vaak precies weer met welke mindset de politie kijkt naar opsporing.’²⁰

Een en ander vraagt om een fundamentele verandering. Het ‘verhoren’ zit immers diep geworteld in de Nederlandse politiecultuur. <<

Drs. R. Boon MCI is cognitief psycholoog en werkzaam als operationeel specialist bij de Nationale Politie en onderzoeker aan de Politieacademie.

Dr. G. Odnot is cognitief psycholoog en werkzaam als onderzoeker op de afdeling Criminaliteit, Rechtshandhaving en Sancties bij het WODC, Ministerie van Veiligheid en Justitie.

Dr. Robert Horselenberg is rechtspsycholoog en werkzaam als universitair docent aan de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Universiteit Maastricht.

Drs. Koen Geijzen is politieagent en promovendus forensische psychologie aan de Universiteit Maastricht.

Wil jij mee debatteren?

Kom dan op 10 oktober 2016 naar het seminar “Van verhoor naar forensisch interview”. Het seminar vindt plaats op de Politieacademie in Apeldoorn. Vanaf augustus kun je je aanmelden via www.politieacademie.nl/congressen.

Noten

- 1 De Poot e.a. 2004
- 2 Baldwin (1992)
- 3 Home Office (1992)
- 4 Williamson (1993)
- 5 Fisher & Geiselman (1992); Schollum (2005); Shepherd (1993).
- 6 Alison e.a. (2013); Meissner e.a. (2012).
- 7 Shepherd (1993); Shepherd & Griffiths (2013); Abbe & Brandon (2014); Van Amelsvoort e.a. (2015).
- 8 Blackstock e.a. (2014)
- 9 Fisher & Geiselman (1992); Milne (2004); Shepherd & Griffiths (2013); Van Amelsvoort e.a. (2015).
- 10 Van Amelsvoort e.a. (2015)
- 11 Alison e.a. (2013); Meissner e.a. (2012).
- 12 Balk (2015); Boon (2012).
- 13 Van Amelsvoort e.a. (2015)
- 14 Verhoeven (2014)
- 15 Milne & Bull (1999)
- 16 Boon e.a. (2014)
- 17 Hoekendijk & Van Beek (2015)
- 18 Zie Stevens & Verhoeven (2011).
- 19 Zie Vanderhallen e.a. (2014).
- 20 Wim van Amerongen, persoonlijke communicatie, 10 maart 2016.

ONRUST in de OPSPORING

**Succesvolle innovaties
of in de kiem gesmoorde plannen?**

CONGRES HET TIJDSCHRIFT VOOR DE POLITIE, VRIJDAG 4 NOVEMBER DEN HAAG

Literatuur

- Abbe, A., & Brandon, S. E. (2014). Building and maintaining rapport in investigative interviews. *Police Practice and Research, 15*(3), 207-220. doi: 10.1080/15614263.2013.827835
- Alison, L. J., Alison, E., Noone, G., Elntib, S., & Christiansen, P. (2013). Why tough tactics fail and rapport gets results: Observing Rapport-Based Interpersonal Techniques (ORBIT) to generate useful information from terrorists. *Psychology, Public Policy, and Law, 19*(4), 411-431. doi: 10.1037/a0034564
- Baldwin, J. (1992). *Videotaping of police interviews with suspects: An evaluation*. London: Home Office Police Department.
- Balk, N. (2015). *Getuigenverhoren, op goed geluk: Onderzoek naar kennis over het Generiek Getuigenverhoor en basisgespreksvaardigheden en de uitvoering ervan in grootschalige opsporingsonderzoeken van de eenheid Noord-Holland*. Politieacademie, Apeldoorn.
- Blackstock, J., Cape, E., Hodgson, J., Ogorodova, A., & Spronken, T. (2014). *Inside police custody: an empirical account of suspects' rights in four jurisdictions*. Cambridge: Intersentia.
- Boon, R. (2012). *Enhancing witness statements: Examining the effects of reading a Self-Administered Interview on interviewer behaviour and reliability of witness statements*. Politieacademie, Apeldoorn.
- Boon, R., Velzen, R., & Buis, R. (2014). *Zelfevaluatie: Methode voor het onderhouden en ontwikkelen van de eigen interviewtechnieken en -vaardigheden*. Haarlem: Politie Noord-Holland.
- De Poot, C. J., Bokhorst, R. J., van Koppen, P. J., & Muller, E. R. (2004). *Rechercheportret: Over Dilemma's in de Opsporing*. Alphen aan den Rijn: Kluwer.
- Fisher, R. P., & Geiselman, R. E. (1992). *Memory-enhancing techniques for investigative interviewing: The cognitive interview*. Springfield, IL, England: Charles C Thomas, Publisher.
- Hoekendijk, J., & Beek, M. v. (2015). The GIS-model: A Dutch approach to gather information in suspect interviews. *Investigative interviewing: Research and Practice, 7*, 1-9.
- Home Office (1992). *Investigative Interviewing*. (Police Circular 22/92). London: Home Office.
- Meissner, C., Redlich, A., Bhatt, S., & Brandon, S. (2012). Interview and interrogation methods and their effects on investigative outcomes. *Campbell Systematic Reviews*. Oslo: The Campbell Collaboration.
- Milne, B. (2004). *The enhanced cognitive interview: A step-by-step guide*.
- Milne, B., & Bull, R. (1999). *Investigative interviewing: Psychology and practice*. Chichester: Wiley.
- Milne, B., & Bull, R. (2006). Interviewing victims of crime, including children and people with intellectual disabilities. In: M. R. Kebbell & G. Davies (red.), *Practical psychology for forensic investigations and prosecutions* (pp. 7-24). Chichester: John Wiley & Sons.
- Schollum, M. (2005). *Investigative interviewing: The literature*. Wellington, New Zealand: Office of the Commissioner of Police of New Zealand.
- Shepherd, E. (1993). Resistance in interviews: the contribution of police perceptions and behaviour. *Issues in Criminological and Legal Psychology, 18*, 5-12.
- Shepherd, E., & Griffiths, A. G. (2013). *Investigative interviewing: The conversation management approach* (2nd ed.). Oxford: Oxford University Press.
- Stevens, L., & Verhoeven, W. J. (2011). Wat is er mis met een "goed gesprek"? Een exploratief onderzoek naar pressie tijdens politieke verdachtenverhoren en risico's op valse bekentenissen. *Delikt en Delinkwent, 2*(9), 114-131.
- Van Amelsvoort, A., Rispen, I., & Grolman, H. (2015). *Handleiding Verhoor* (6e ed.) Amsterdam: Reed Business Information.
- Vanderhallen, M., Jong, A. D., Nelen, H., & Spronken, T. (2014). *Rechtsbijstand en de waarde van het verhoor: Een studie naar de te verwachten gevolgen op de verklaringsbereidheid en de opsporing en bewijsvoering in strafzaken van het verlenen van rechtsbijstand voorafgaand en tijdens het verhoor*. Maastricht: Maastricht University.
- Verhoeven, W. J. (2014). Mediëren verhoortechnieken de verandering in verklaringsbereidheid van verdachten? *Tijdschrift voor Criminologie, 56*(4), 10-38.
- Williamson, T. M. (1993). From interrogation to investigative interviewing: strategic trends in police questioning. *Journal of Community & Applied Social Psychology, 3*(2), 89-99. doi: 10.1002/casp.2450030203

» **Ontwikkeling
naar forensisch
interview vindt nu
ook hier gehoor**